

Stora Valla

Historik & Karaktär

Marken till området vi idag känner som Stora Valla tillhörde från början av 1600-talet gården Bottsbol. På häradsekonomiska kartan (1883-1895) finns gården återgiven med en rad olika byggnader omgiven av både skog och åkermark. Troligen var området relativt oförändrat fram till 1930-40-talen. År 1938 uppläts en bit av gården för Stora Valla Idrottsplats. Detta var en tid då idrott och hälsa var ett ideal över hela landet och i den lågkonjunktur som rådde fick idrotten en central roll för många unga.

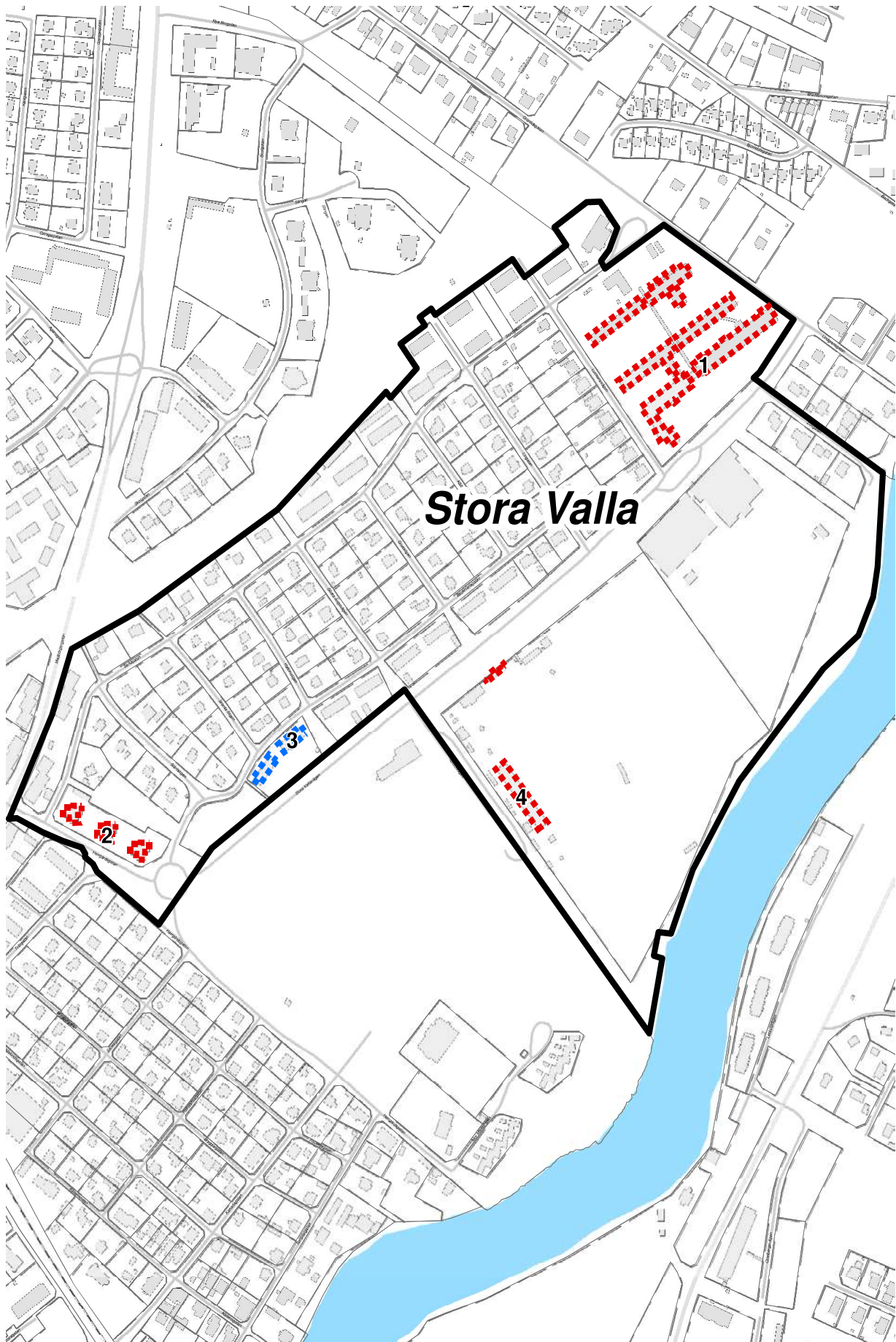
Tomterna i området började bebyggas på 1940-talet sedan en stadsplan antagits för Degerfors municipal-samhälle 1941. Tidpunkten sammanföll med att bruket efter en tid av lågkonjunktur fick ett uppsving i spåren av andra världskriget vilket i sin tur medförde ett ökat behov av arbetskraft. Under 1900-talets första år ogillade man från brukets sida att de anställda byggde egna hus utanför brukets kontroll men på 1940-talet

svängde synen på detta och för att locka fler till Degerfors erbjöd bruket fördelaktiga egnahemslån. Kvarteren växte fram i Stora Valla som i folkmun benämndes "Skuldåkra" för alla de lån som tecknades i samband med byggnationerna.

Kommunens planer för området kompletterades senare och resulterade så småningom i det vi ser idag, ett egnahemsområde i en rutnätsplan omgärdat av flerbostadshus, skolbyggnader med idrottshall och en välkänd idrottsanläggning. Villorna placerades med några meters förgårdsmark där häckar ramade in gatan. Tre rum och kök var en vanlig storlek på villorna och ett stort steg för en familj som flyttade från de enkla arbetarlängorna till ett helt eget hem. Tegelhus förekommer i området, men vanligast är träfasader. Panelerna målades med linoljefärg i kulörer som var populära för tiden, alltså dämpade pastelltoner i gul,

När Stora Valla var ungt. Här syns de ännu inte uppvuxna trädgårdarna i rutnätsplan. Högst upp syns sandtaget där material hämtades för att fylla ut kyrkogården inför utvidgningen.

Karta över stadsdelen Stora Valla.

ljusgrått eller grönt. Husen har små gavelutsprång, ofta tvåluftsfönster med mittpost utan spröjs. Entréerna var ofta enkla med en fernissad eller brunmålad trädörr. Husen hade få dekorativa detaljer eller utsmyckningar. Fokus låg istället på funktionen. Tillgång till en trädgård var en viktig del i egnahemsrörelsen och många odlade grönsaker. Uthus var dock inte lika vanligt som i de tidigare anlagda bostadsområdena, medan garage eller bilparkering ofta planerades intill bostäderna.

Flerfamiljshusen på långsidorna är lamellhus i två till tre våningar och i söder tre stjärnhus i fyra våningar. De är alla planerade för att släppa in mycket ljus i lägenheterna. Flerbostadshusens tilläggsisolering och senare materialval gör att lamellhusen fått ett uttryck som inte stämmer med tillkomsttiden. Stjärnhusen i områdets södra del är betydligt bättre omhändertagna med påtaglig omsorg om tillkomsttidens material och detaljer. I den nordöstra delen av området ligger kommunens högstadieskola från 1960-talet. Den kan sägas

utgöra den fjärde och omslutande sidan av området. De senast tillkomna villorna ligger i områdets norra del och härrör från 1970-talets början. Villorna i ett plan är tidstypiska med flacka sadeltak lagda med mörka takpannor.

Trots att villorna idag har stor variation vad gäller former och material och med en palett av färger, så har ändå Stora Valla en tydlig struktur med en distinkt rutnätsplan kantad av flerfamiljshus som en omfamning och avgränsning mot omvärlden.

Utanför bostadsområdet, på marken mellan bostäderna och Letälven ligger Stora Valla Idrottsplats. Här finns förutom idrottshallar och flera fotbollsplaner också den historiska fotbollsplanen Stora Valla. Platsen har sitt ursprung i 1930-talet då de två rivaliserande fotbollslagen Jannelund SK och Degerfors slogs samman. Till fotbollsplanen hör förutom låga och relativt sent tillkomna envåninga byggnader också en öppen läktare och ett entréparti,

Mot nordväst avgränsas Stora Valla av en rad flerfamiljshus.

Inom området finns både hus i trä och tegel.

Små egnahemshus ligger indragna på tomten med förgårdsmark mot gatan.

Egnahemshus med sadeltak, enkla detaljer och träfasader.

Stora Valla sett från ovan mot nordväst.

Flerbostadshus i södra Stora Valla.

Stora Valla med fotbollsplan, flerbostadshus och egenhemsområde.

nr. 1 Stora Valla 11:1, Stora Vallaskolan

Adress: Stora Vallavägen 11

Byggnadstyp: Offentliga byggnader

Byggnadsstil: Modernism

Värderingsklass: ● Röd. Särskilt värdefull.

Tidstypisk skolbyggnad från 1960-talet. Karaktäristisk för sin tid med låga långsträckta och uppdelade byggnadskroppar. Berättar om tidens skolbyggnadsideal.

Viktiga karaktärsdrag

- Uppdelade byggnadskroppar och flacka pulpettak utan takfot
- Kombination av fasadmaterialen ljust tegel och liggande mörk träpanel
- Fönsterband med äldre fönsterpartier i trä
- Pelare klädda med kakel

Övrigt

Skolan började byggas 1966 efter ritningar från Werner Taesler arkitektkontor i Örebro. Byggherre var Degerfors köping.

nr. 2 Stora Valla 20:1

Adress: Herrgårdsgatan 8 A-C

Byggnadstyp: Flerfamiljshus

Byggnadsstil: Folkhemsarkitektur

Värderingsklass: ● Röd. Särskilt värdefull.

Flerbostadshusen är inspirerade av stjärnhusen som först byggdes i Stockholm ett tiotal år tidigare. De är utformade för att ge maximalt med ljus i lägenheterna och skyddade utemiljöer. Husen är mycket tidstypiska för 1950-talet. Arkitekterna var under perioden och senare under miljonprogrammet uppmärksammade för stora bostadsprojekt med nya experimenterande idéer.

Viktiga karaktärsdrag

- Byggnadernas volym och planform
- Putsade ljusa fasader med tre färgställningar
- Fönstersättning och fönstrens indelning
- Öppna balkonger med tidstypiska fronter
- Nätt takfot

Övrigt

Husen uppfördes 1955 efter ritningar av Eric Ahlin och Bertil Ringqvist. Svenska industribyggen AB var byggherre.

nr. 3 Stora Valla 22:1

Adress: Backmansgatan 2 och 4

Byggnadstyp: Flerbostadshus

Byggnadsstil: Folkhemsbygge

Värderingsklass: ● Blå. Visst kulturhistoriskt värde.

Exempel på tidens flerbostadsbyggande och de olika bostadsformer som planerades och byggdes i Stora Valla.

Viktiga karaktärsdrag

- Byggnadernas volym och fönstersättning
- De flacka sadeltaken med nätt takfot och murade skorstenar

Övrigt

Byggnaderna stod färdiga 1944 och var ritade av Svenska riksbyggen arkitektkontor i Stockholm. Byggherre var Riksbyggen Bostadsrättsförening, Degerforshus nr 1. Har senare tilläggsisolerats.

nr. 4 Stora Valla 26:2, Stora Valla IP

Adress: Stora Vallavägen 6

Byggnadstyp: Offentliga byggnader

Byggnadsstil: Modernism

Värderingsklass: ● Röd. Särskilt värdefull.

Platsen berättar om fotbollen som är och har varit en av de viktigaste identiteterna för Degerfors sedan slutet av 1930-talet. Anläggningen med byggnader från olika tider visar på kontinuitet över tid.

Viktiga karaktärsdrag

- Entrébyggnadens takform och skylt
- Den öppna läktaren

Övrigt

Anläggningen grundlades 1938. Läktaren från samma år har om- och tillbyggt i olika omgångar, bland annat 1964 och 2014. Entrépartiet fick bygglov 1952 och ritades av arkitekt Sven Jonsson, Uppsala.

